

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sammanträdesdatum

2017-05-17

§ 70

KS 285/16

Svar på motion (L) om hedersrelaterat våld och förtryck

Beslut

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Motionen anses besvarad på punkt ett med hänvisning till det kommande arbetet med ungdomsenkäten LUPP.

Motionen anses besvarad på punkt två med föresatsen att en översyn görs gällande behov av en gemensam handlingsplan för berörda förvaltningar gällande våld i nära relationer.

Ärendet

Delaram Esmaeili (L) och Elin Andersson (L) har lämnat in en motion den 14 juni 2016. Förslaget i motionen har två delar. Dels att Mölnåls stad ska kartlägga förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck bland barn och ungdomar, dels att staden ska upprätta en gemensam handlingsplan gällande arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns en mängd olika begrepp som används rörande heder, mäns våld mot kvinnor och andra socialt förtryckande strukturer. Den gemensamma nämnaren är att det till största del handlar om män som utsätter kvinnor för olika former av förtryck.

I nuläget pågår ett arbete inom Mölnåls stads projektgrupp för ungdomsenkäten LUPP med att föreslå några specifika frågor som berör hedersrelaterat våld och förtryck i enkäten som genomförs i november 2017. Uppfattningen bland professionella i staden är att hedersrelaterat våld och förtryck inte är vanligt förekommande i Mölnåldal men att det kan finnas ett mörkertal på grund av att de drabbade inte synliggörs. Gemensamt för de intervjuade är också att det vore bra med en gemensam riktning gällande hur vi ska arbeta med frågan våld i nära relationer, där hedersvåld och förtryck är en del.

Kommunfullmäktige fattar slutligt beslut.

Ärendets behandling

Kommunfullmäktige har den 15 juni 2016, § 118, remitterat motionen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat motionen till stadsledningsförvaltningen för beredning.

Stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse den 2 maj 2017.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sammanträdesdatum

2017-05-17

Förslag till beslut

Stadsledningsförvaltningens förslag till beslut

Motionen anses besvarad på punkt ett med hänvisning till det kommande arbetet med ungdomsenkäten LUPP.

Motionen anses besvarad på punkt två med föresatsen att en översyn görs gällande behov av en gemensam handlingsplan för berörda förvaltningar gällande våld i nära relationer.

Ledamöternas förslag till beslut

Marcus Claesson (L) föreslår bifall på motionen.

Marie Östh Karlsson (S) föreslår stadsledningsförvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns två förslag till beslut och finner att arbetsutskottet beslutar enligt stadsledningsförvaltningens förslag till beslut.

Expedieras till

Kommunstyrelsen

Motion till kommunfullmäktige i Mölndals Stad:

Kartlägg och förebygg hedersrelaterat förtryck.

Under 2015 ökade siffran till 100 000 enligt MUCF (myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor), för antalet ungdomar i Sverige som är oroliga att bli bortgifta mot sin vilja. Mörkertalet är dessutom stort.

Hedersförtryck är baserat på uppfattningen att mannens heder är beroende av andra familjemedlemmars sociala beteende. Särskilt viktigt är att flickor ska vara oskulder fram till dagen de gifter sig. Hedersvåld utövas av kollektivet (gruppen, familjen) som en legitim handling för att straffa flickans "olydnad", bevara och rentvå familjens heder samt värna om familjens sociala anseende.

Våldet är planerat, sanktionerat och kollektivt utövat. Förövarna skyddas av kollektivet, vilket också leder till få anmälningar och åtal. Det hedersrelaterade våldet är framförallt psykiskt genom kränkningar, skambeläggning, förödmjukelse, begränsat privatliv, nervärdering, undandragen kärlek och omsorg, förskjutning, förföljelse och hot. Det sociala våldet yttrar sig i isolering, förbud att delta i normala aktiviteter i samhället, tvång till avvikande klädsel och beteende, deprivation, ofrivilligt bortrövande, arrangerat äktenskap.

Samtliga är direkta kränkningar av individens grundläggande rättigheter som är skyddade både av nationell och internationell lagstiftning. Trots detta fortsätter kränkningarna dagligen, ofta i tystnad, och straffriheten är stor då få anmäler.

Våldet drabbar framför allt unga kvinnor, men också män kan tvingas till äktenskap. Hedersförtryck drabbar även homo-, bi- och transsexuella personer som lever under hedersförtryck då de avviker sexuellt från samhällets normer.

En kartläggning bidrar till en större medvetenhet, ökad kompetens och likvärdigt bemötande vilket är avgörande för att bekämpa hedersförtryck och bidra till att alla människor får leva i frihet.

Vi vill:

- att staden kartlägger hur många barn och ungdomar som lever under hedersrelaterat förtryck inkluderande inskränkningar som begränsar rörelsefriheten.
- att staden tar fram en gemensam handlingsplan både för att förebygga och hantera hedersrelaterat förtryck.

Delaram Esmaili
Kommunfullmäktigeledamöter
Liberalerna Mölndal

Elin Andersson

Stadsledningsförvaltningen
Elin Lund

Kommunstyrelsen

Motionssvar hedersrelaterat våld och förtryck

Förslag till beslut

Motionen anses besvarad på punkt ett med hänvisning till det kommande arbetet med ungdomsenkäten LUPP.

Motionen anses besvarad på punkt två med föresatsen att en översyn görs gällande behov av en gemensam handlingsplan för berörda förvaltningar gällande våld i nära relationer.

Ärendet

Förslaget i motionen har två delar. Dels att Mölnåls stad ska kartlägga förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck bland barn och ungdomar, dels att staden ska upprätta en gemensam handlingsplan gällande arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns en mängd olika begrepp som används rörande heder, mäns våld mot kvinnor och andra socialt förtryckande strukturer. Den gemensamma nämnaren är att det till största del handlar om män som utsätter kvinnor för olika former av förtryck.

I nuläget pågår ett arbete inom Mölnåls stads projektgrupp för ungdomsenkäten LUPP med att föreslå några specifika frågor som berör hedersrelaterat våld och förtryck i enkäten som genomförs i november 2017.

Uppfattningen bland professionella i staden (anställda och chefer inom SKF, SAF, UTF och KFF samt Polisen) är att hedersrelaterat våld och förtryck inte är vanligt förekommande i Mölnåldal men att det kan finnas ett mörkertal på grund av att de drabbade inte synliggörs. Gemensamt för de intervjuade är också att det vore bra med en gemensam riktning gällande hur vi ska arbeta med frågan våld i nära relationer, där hedersvåld och förtryck är en del.

Beredning

Inför besvarandet av denna motion har en behovs – och kunskapsinventering genomförts där syftet varit att inventera kunskap samt pågående arbete gällande hedersrelaterat våld och förtryck. De som intervjuats är både anställda i verksamheter och chefer tillhörande SAF, SKF, UTF och KFF samt polisen. Målet var att få en uppskattning av problematikens omfattning, och hur det arbetas med frågan bland de professionella som möter den målgrupp som riskerar vara utsatt för våld eller förtryck.

Definitioner och begrepp

I motionen beskrivs att hedersrelaterat våld och förtryck är baserat på uppfattningen att mannens heder är beroende av andra familjemedlemmars sociala beteende och att specifikt hedersvåld och förtryck utövas av kollektivet som skyddar varandra. Våldet drabbar främst flickor och kvinnor men även pojkar kan vara utsatta.¹ HBTQ-personer och personer med intellektuella funktionsnedsättningar kan vara särskilt utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck (Göteborgs stad, 2015). Begreppet våld rymmer olika definitioner. I denna text menas främst fysiskt våld, socialt våld och psykiskt våld. Det senaste i form av begränsning av privatliv, kränkningar, skambeläggning, förföljelse och kontroll. Det sociala våldet som ofta återfinns i hederskulturer yttrar sig bl.a. i isolering, ofrivilligt bortrövande och arrangerat äktenskap. Fysiskt våld kan i värsta fall sluta med döden. Hedersetik finns inom många samhällen idag och historiskt sett. Det är förekommande inom alla religioner och bland icke troende människor och är därmed inte religionsbundet, snarare en tradition eller en kultur som växt fram i vissa grupper och samhällen. (Wikan, 2004:80)

Problemet omfattning och utbredning

Enligt riksorganisationen *Glöm aldrig Pela och Fadime* är mörkertalen gällande hedersvåld, hedersmord och hedersförtryck stort både i Sverige och i Världen. Någon kartläggning har tidigare inte gjorts i Mölnåls stad gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Från SAF framkommer att anmälningar gällande barn som utsatts för/har bevittnat våld ökar.

En gemensam uppfattning för representanter från de olika förvaltningarna är att hedersrelaterat våld och förtryck inte är vanligt förekommande i Mölnåldal men heller inte synliggjort. Uppfattningen är att sannolikheten för ett mörkertal av drabbade som inte syns i systemet är stor. Anledningen kan dels vara att professionella inte vet hur hedersrelaterat förtryck kan ta sig i uttryck, men också att anmälningsbenägenheten är låg hos de drabbade på grund av rädsla för sanktioner från våldsutövaren/-utövarna. Gemensamt för de intervjuade oavsett roll att det finns behov av kunskapsutveckling och fortbildning inom området hedersrelaterat våld och förtryck.

Genomförda inventeringssamtal visar att det finns en stor kompetens kring hedersrelaterat våld och förtryck bland enskilda anställda i staden, framför allt inom SAF, som stöttar och hjälper personer som är drabbade av våld i nära relationer. Kunskap och kompetens finns även till viss del inom de andra förvaltningarna. Dock är denna kompetens ofta personbunden och därmed sårbar. Gemensamt för många är uppfattningen att den enskilda arbetsgruppen eller staden inte har någon gemensam riktning eller kunskapsbas i frågan. En intervjuad säger att *"Det är viktigt att ha en samsyn på vad det är, en klinisk definition"*.

¹ HBTQ = ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter (RFSL)

Visioner och mål i Mölnåls och Sverige

I Vision Mölnåls 2022 finns ett mål som lyder "Andelen Mölnålsbor som upplever trygghet och god hälsa ska öka". En indikator för att mäta detta är "Kvinnor som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra". En anledning till både psykisk och fysisk ohälsa är våld i nära relationer. Hälsokonsekvenserna är allvarigare för kvinnor och det kan även bidra till långvariga sjukskrivningar. (Öppna jämförelser; Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, SKL)

Den tioåriga nationella strategin som gäller från 1 januari 2017 lyfter att en särskild angelägenhet är att utveckla våldsförebyggande insatser med målsättning att nå alla unga. Det arbetet behöver nå alla grupper i samhället och utvecklas på flera arenor. Strategin betonar också mäns delaktighet och arbetet med förövare. Västra Götalandsregionens regionala mål är att det ska finnas långsiktiga och hållbara strukturer för att motverka mäns våld mot kvinnor, samt att det ska finnas en beredskap för att tidigt upptäcka våldsutsatthet och erbjuda stödinsatser till våldsutsatta barn som lever med våld och våldsutövare.

En del i den samverkansöverenskommelse som Mölnåls stad träffat med polisen är "Gemensam handlingsplan- Trygg i Mölnåls 2017-2018". Där finns nio prioriterade områden utpekade, däribland våld i nära relationer samt hedersproblematik. Målet i handlingsplanen är att våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck ska minska. En föreslagen åtgärd i denna handlingsplan är att utbilda personal och att arbeta aktivt med frågorna.

Hur kan man arbeta?

När det kommer till våld i nära relationer kan en kommun arbeta på olika nivåer för att förebygga och minska våldet.

Nivå ett gäller **generella** våldsförebyggande och främjande insatser, såsom kunskapsinsatser i skolan, samhällsinformation och folkbildning. För skolan finns till exempel skolverkets stödmaterial om "Hedersrelaterat våld och förtryck - om skolans ansvar och möjligheter".

Nivå två handlar om våldsförebyggande insatser till **riskgrupper**, exempelvis gruppverksamhet med regelbundna träffar för ungdomar på fritidsgården enligt en specifik metod där diskussioner och övningar genomförs.

Nivå tre innefattas av stöd, skydd och behandling **när våldet är ett faktum**, alltså exempelvis erbjudande av skyddat boende, arbete enligt olika metoder såsom ²MPV för att få stopp på våldet.

² En metod som handlar om att möta personer med våldsproblematik. Socialtjänsten i Mölnåls arbetar enligt denna sedan 5 år tillbaka.

Hur arbetar staden?

I dagsläget finns ingen gemensam handlingsplan för staden gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns en handlingsplan på SAF från 2006. Denna kommer att ersättas av en ny plan som SAF är i färd med att ta fram gällande våld i nära relationer, där hedersrelaterat våld och förtryck är en del. Denna plan kommer vara angelägen för personal på SAF, men kommer inte kunna fungera som en stadsövergripande plan med förebyggande perspektiv.

SAF arbetar idag aktivt på ovan nämnda nivå tre med ett flertal olika metoder och arbetssätt. De andra förvaltningarna ska naturligt röra sig mer på de andra två nivåerna. Gemensamt för de intervjuade inom KFF, UTF och SKF är att de enligt stadens rutiner anmäler oro till SAF vid misstanke eller kännedom om att en ungdom eller ett barn är utsatt för våld eller förtryck. Vad gäller det förebyggande och främjande arbetet görs en hel del, men det finns ingen gemensam riktning och bidrar därmed inte till likvärdiga förutsättningar. På en skola hålls temadagar om våld i samverkan med polis, fritid och fältassistenter och på de flesta skolor jobbar man med trygghetsarbete på olika sätt. På fritidsgårdar har personal agerat när de misstänkt att flickor inte får komma till fritidsgården. Polisens särskilda utredningsgrupp för våld i nära relationer har stor kompetens medan poliser som patrullerar ute har mer ojämn kunskap.

På strategisk nivå kan nämnas projekt FRAM som syftar till ökad kunskap i organisationen om mänskliga rättigheter, diskriminering, tillgänglighet och delaktighet.

Bedömning

Motionen föreslår en kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck i staden samt att staden upprättar en gemensam handlingsplan.

Mölnåls stads projektgrupp för ungdomsenkäten LUPP kommer att föreslå några specifika frågor som berör hedersrelaterat våld och förtryck i enkäten som genomförs i november 2017. LUPP står för lokal uppföljning av ungdomspolitikerna och genomförs i åk 8 på högstadiet samt åk 2 på gymnasiet. Därigenom får vi en fingervisning om hur förekomsten ser ut, som sedan kan användas som utgångspunkt för att bedöma om det finns behov av en större kartläggning längre fram.

Bland anställda och chefer som tillfrågats inför detta motionssvar är uppfattningen att hedersrelaterat våld och förtryck inte är vanligt förekommande i Mölnåls men att det kan finnas ett mörkertal på grund av att de drabbade inte synliggörs. Gemensamt för de intervjuade är också att det vore bra med en gemensam riktning gällande hur vi ska arbeta förebyggande med frågan våld i nära relationer, där hedersvåld och förtryck är en del.

Mot bakgrund av att anmälningar gällande barn som bevittnar eller utsätts för våld i hemmet ökar kopplat till de nationella riktlinjerna, VGR:s regionala mål, stadens visioner och mål samt handlingsplanen "Trygg i Mölnåls" finns det anledning att vidare undersöka om staden ska ta fram en gemensam riktning eller handlingsplan för berörda förvaltningar gällande arbetet med våld i nära relationer, där hedersrelaterat våld och förtryck är en del.

Dnr KS 285/16

Staden kommer att genomföra utbildningssatsningar gällande våld i nära relationer och hedersförtryck i linje med vad som nämnts i "Trygg i Mölnåls". Utifrån den information som framkommit i inventeringssamtalen finns det anledning att utvidga målgruppen för utbildning till flera funktioner i berörda förvaltningar som kommer i kontakt med barn och ungdomar, utöver SAF och VOF som nämns i planen. Utbildningen bör anpassas efter kunskapsnivån inom respektive förvaltning då den varierar beroende på tidigare utbildning och erfarenhet av problematiken.

Expedieras till

Stadsledningsförvaltningen

Carina Nordgren
Förvaltningschef

Jonathan Folkesson Lyons
Enhetschef